

magyar múlt idézése vagy vallomási a zenéhez fűződő viszonyáról.

A hagyománytisztelet talán legérzékletesebb példája a *Rákóczi ifjúsága* című elbeszélő költemény. Ebben II. Rákóczi Ferenc életét és a 17–18. századi Magyarország történetét dolgozza fel, Zrínyi Miklós 1664-ben bekövetkezett tragikus halálától véve fel az elbeszélés fonálát, az eseményeket egészen Tokaj várának 1704-es bevételéig követve.

Jánosy verseinek másik domináns eleme a lélektan. Képzett pszichológusként jól ismeri ezeket a jelenségeket, folyamatokat, s irodalmi eszközként ki is aknázza az ebből fakadó lehetőségeket.

A kötet ívét figyelembe véve megfogalmazhatóvá válnak Jánosy István lírájának keretei, tartalmi is. Egy, a hagyományokhoz ragaszkodó, azokat szinte ősi, vallásos tiszteltben tartó lírikus teljesítménye ez, kiegészülve a gondolkodó lírai én személyes tapasztalataival, élményeivel. Nem lehetett ezen a maga számára kijelölt úton következetesen végigmenni. A hagyományok felbomlását sikerrel fordítja vissza, létrehozva ezzel a tradíciónak, a nemzeti karakterisztikának, s a 20. század sokat megélt emberének egy térré formált (szöveg)világát.

Mindent egybevetve és mérlegre téve, egy igényes szerkesztésű kiadványt vehetnek kézbe az olvasók, fiatalok és idősebbek, kritikusok és műkedvelők egyaránt, amely egy egyedi

hangvételő, társtalan lírikus életművének nagyon fontos dokumentuma.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(Kortárs Kiadó, Budapest, 2004,
648 oldal, 3200 forint)

VASS TIBOR:

Bevallás garnitúra

Vass Tibor szeret karácsonyi ajándékot adni. Megkaptuk tőle az idén is, (adó?)*bevallási garnitúra* formájában. Adakozó ember ő, szereti megosztani az olvasóval azt, amiye van: saját, folyton változó világát, tágulót, afféle (magán-)világegyetemét, történetekkel és szép tanulságokkal, csattanókkal, nyelvi játékokkal, néha egy-egy kacsintással az olvasóra a versek végén. Ha pedig nem történeteket ír, akkor „csak” kibont egy gondolatot, kifejti, részletezi, feltárja, elemzi, boncolgatja, továbbgondolja, „narkólvés” lesz belőle, ilyesmi. A kezdő Vass Tibor-olvasó most tanulgatja, hogy a vers annyi-féle lehet, ahányan vagyunk, már legalábbis olyanok, akiknek egyáltalán *van* verse.

Vass Tibornak van. S mije még? Játéka is van. „A játék az különös: gömbölyű és gyönyörű”, mondotta Kosztolányi egykor, és nem gondolta, hogy egyszer ez a minőség majd *Zinocska*, vagy *a testes nő*, esetleg *Kun*

Marcella kerekded testrészeit (felsorolás most mellőzve) illeti. Játszani mindennel, ami csak létezik, ez az igazi! Játék az írás, mert minden írás játék is egyben – gondolom én –, noha Vass Tibor szerint munka. (Elég jó munka akkor, de ezt megint csak én gondolom.) Játszik tehát (miközben dolgozik nagyon). Nekem legalábbis úgy tűnik, mikor olvasom és nem elemzem, hogy játszik a barátaival, a nejeivel, a nőcökkel is (ezt is csak én gondolom, *az enyém ez a gondolás*), és különösképpen játszik a gondolatokkal, eljátszik velük: gondolni is tud, játszani is. Amikor olvasom, mintha kinyitna egy (vass)ajtót és beengedne magába: Vass Tibor *inhibicionista*. Mintha együtt váganánk a füvet és együtt innánk a hernádkaki szomszéd cserszegi fűszeresét. És mintha magamat is olvasnám, mintha velem is történnének a dolgok, akár a legegyszerűbbek is, mint a hóesés: „A hó esik, nincs ebben semmi különös, a hónak minimum esnie kell ahhoz, hogy szép legyen” – mondja, de ide kellene idézni az egészet, „hószitapéntekkel”, „tegnapi szerelem-csüttörtökkel”, átérezni „minden különösebb ok nélkül”, ahogyan Miskolcot is, az ő Miskolcát, amely garantáltan nem olyan, mint az enyém: ahogy a testes nője ül a Kossuth téren, „ízes magokkal eteti a savósín galambokat és vakarózik, azzal eteti őket, hogy ma nem lesz savas eső, ne aggódjanak” stb. Ez a

Vass-féle való világ, (lásd fentebb: táguló magán-világmindenség, vassmagán-mindenség, etetéssel), miközben mégis a Kossuth tér ez abban a városban, amelyet ő szeret, én meg nem, és mégis vele sétafikálok, immár nem a közdombon Zinocskával (vége lett annak is), hanem a testes nővel a belvárosban, aki hosszú, fekete bundában szórja a magokat a galambok elé. Kár, hogy savósínűek ezek a galambok, ebből tényleg látni, hogy ez Miskolc, más-hol a galambok antracitszínűek vagy legalábbis galambszürkék.

Vass Tibor szenvtelenül tárgyilagossá, ahogy leírja a szereplőit. Mindent megmutat, minden részletet, s amit kiemel, az a lényeg. Olyan, mintha képeket nézegetnénk, és hát, valljuk be, szeretünk képeket nézegetni. Például: Vass Tibor a világban, vagy különféle nők viszonylatában, mondjuk a büfékocsiban, ahol már utálja (biztos?) a nőszemélyeket, nem hagyják versírni, „elvonatolják” a figyelmét, de azért hagyja (és megírja őket). És vannak *gondolatfürdők, vérszívások, táncdalmások, réneklések, bordalmások, passzások, móríczások* és van *falujabéli vers* és van *rózsa álneve*.

A könyv valódi karácsonyi meglepetés: keresgélni kell, hol is kezdődik és hol végződik. Persze megtaláltam az elejét, mind a kettőt, mert annyi van – ez is a (vass)világ valóságához tartozik. A szép kiállítású kötetet Takács József tervezte, a borítót

és a belső díszítéseket Pataki János készítette, a fő- és fejezetcím dizájnja Lenkey-Tóth Pétert dicséri, nem először.

Aki nem volt ott a pezsgős bemutatón, igyekezzék, mielőtt még elfogyna minden példány! Ha pedig pezsgőre is vágyik, várja velem együtt a következő karácsonyt: hát-ha lesz Vass Tibornak újabb ajándékoznivalója!

LÁNG ESZTER

(Orpheusz Kiadó, Budapest, 2004,
104 oldal, 1500 Ft)

SZÉKELYHIDI ZSOLT:

Zajtalanítás

Az önmagát megmutató dolog ideje lejárt, s helyette az önmagára mutató szöveg ideje jött el – írhatnánk Székelyhidi Zsolt legújabb opusát, a *Zajtalanítást* végigolvasva. Persze nem egy ültő helyünkben, hiszen az túl nagy dózis lenne. Csak úgy apránként. Ám hogy mégsincs mindez teljesen így, arra majd néhány részlet kapcsán rámutatunk a későbbiekben.

Az alapkérdés magában a címben is megfogható. Olyan neveket idézhetnénk meg, mint John Cage, aki „csend-filozófiájával” mértékadó módon meghatározta a huszadik század második felének művészetfel-

fogását: távol, minél távolabb a létező világ működésétől, lényegi pozíciókra hangolódni. Vagy Heidegger is eszünkbe juthatna a lét és a semmi viszonyát radikálisan újrafogalmazó kijelentésével: „a semmi semmizik”. Mindkét esetben a dolog, a létező és annak érzékelése jut központi szerephez.

Valamiképpen így van ez szerzőnkénél is, nála azonban más irányból érkeznek az impulzusok. Nézzük a [*zajtalanítás*] folyamának jellegzetes szöveghelyét: „Halk búgó hang kísér. Olvasni kezdem és kísérlőként, mondom, aperitif, a hang.” Mintha a mondás valami előzetes lenne – gondolhatjuk tovább, és mintha utána következhetne valami. Igen, maga a szöveg, ami létesülése után *hiányként* van jelen. „Ez a szöveg hiányozni fog. [...] Nem lehetünk tisztában tulajdonságaival, mert a tények hiánya teremtetett esztétikumot most, a szépségképzeltünk kalandja csak, de leginkább szöveget teremtő erő. [...] Ez a szöveg is hiányzik, mert nincs helye már bennem [...]. A mondatok funkciói leeresztettek, ez a szöveg értelmetlen, mert amiről készült, megszűnt lenni. Nincs. Nem hiányozhat.”

Majd a [*káesem*] üzenettöredékei, immáron megváltozott helyzetben, a *másikról* és a *dologról* is szólnak: „Hol a szenvedély, hol. Közben nem bírjuk ki a telefont, az egymáshoz való viszonyt, a levegőt, a holnapot még ma.” A személyes